

Sygn. akt VI GC 772/15 upr/3

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 stycznia 2016 r.

Sąd Rejonowy w Tychach Wydział VI Gospodarczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSR Jolanta Brzęk

Protokolant: st. sekr. sądowy Aleksandra Nyga

po rozpoznaniu w dniu 22 grudnia 2015 r. w Tychach

na rozprawie

sprawy z powództwa: Zakładu (...) Sp. z o.o. w M.

przeciwko: A. W.

o zapłatę

1) oddała powództwo w całości;

2) zasądza od powoda Zakładu (...) Sp. z o.o. w M. na rzecz pozwanego A. W. kwotę 1 217zł (jeden tysiąc dwieście siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu.

SSR Jolanta Brzęk

Sygn. akt VI GC 772/15/3

UZASADNIENIE

Powód Zakład (...) sp. z o.o. z siedzibą w M. wystąpił przeciwko A. W. prowadzącemu działalność gospodarczą pod firmą (...) usługi (...) z siedzibą w M. z pozwem o zapłatę kwoty 7.135,92 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 1 stycznia 2013 r. do dnia zapłaty wraz z kosztami procesu zgodnie z żądaniem sprecyzowanym w piśmie z dnia 4 maja 2015 r.

W uzasadnieniu powód wskazał, że w dniu 28 stycznia 2011 r. zawarł z pozwanym umowę nr (...), przedmiotem której było wykonanie robót geodezyjnych w ramach współfinansowanego ze środków europejskich przedsięwzięcia inwestycyjnego pod nazwą „Zapewnienie prawidłowej gospodarki wodno – ściekowej Miasta M.”. Przedmiot umowy polegał na sporządzeniu dokumentacji geodezyjnej, w zależności od potrzeb powoda, w określonym terminie, tj. między innymi protokołów granicznych, wstępnych projektów podziału, aktualizacji mapy zasadniczej do celów projektowych. Zgodnie z postanowieniami § 1 ust. 2 umowy, powód każdorazowo zlecał pozwanemu opracowanie określonych typów dokumentacji, wskazując rodzaj oczekiwanego opracowania oraz nieruchomości, którego miała ona dotyczyć. Zgodnie z § 6 ust. 1a pozwany zobowiązany był do zapłaty na rzecz powoda kary umownej w wysokości 0,3% maksymalnej wartości umowy netto określonej w § 3 ust. 3 umowy tj. 50.000,00 zł za każdy dzień zwłoki w wykonaniu każdorazowego zlecenia. Pismem z dnia 20 czerwca 2011 r. doręczonym pozwanemu w dniu 30 czerwca 2011 r. powód zlecił pozwanemu wykonanie szeregu czynności związanych z wyodrębnieniem działek pod budowę tłoczni i przepompowni ścieków, w tym między innymi pod przepompownię oznaczoną nr P6 na działce nr (...) przy ul. (...). Przedmiotową dokumentację pozwany przedłożył powodowi w dniu 31 lipca 2012 r. tj. 214 dni po terminie przewidzianym zawartą umową. Za zaistniałą zwłokę powód naliczył pozwanemu kary umowne w oparciu o

postanowienia § 6 ust. 1 umowy w łącznej kwocie 32.100,00 zł. Powód pismami z dnia 13 czerwca 2012 r., 13 czerwca 2012 r., 31 stycznia 2012 r. dokonał potrącenia kar umownych z wynagrodzeniem należnym pozwanemu z tytułu realizowanych robót. Na skutek dokonanych potrąceń wierzytelność powoda potwierdzona notą obciążeniową nr (...) w kwocie 19.950,00 zł uległa umorzeniu w całości, natomiast wierzytelność powoda potwierdzona notą obciążeniową nr (...) w kwocie 12.150,00 zł uległa umorzeniu na kwotę 5.014,08 zł. Do zapłaty na rzecz powoda pozostała kwota 7.135,92 zł. Powód wezwał pozwanego pismem z dnia 28 maja 2013 r. do dobrowolnej zapłaty należności jednakże pozwany nie uregulował należności.

W dniu 17 czerwca 2015 r. w sprawie o sygn. VI GNc 1268/15/3 Sąd Rejonowy w Tychach Wydział VI Gospodarczy wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym.

Pozwany A. W. prowadzący działalność gospodarczą pod firmą (...) usługi (...) z siedzibą w M. wniósł sprzeciw od nakazu zapłaty zaskarżając go w całości, wnosząc o oddalenie powództwa oraz zasądzenie kosztów postępowania.

W uzasadnieniu pozwany podniósł, że powód nie miał podstaw do naliczenia kary umownej za zwłokę ze względu na brak zawinięcia pozwanego w nieterminowym wykonaniu zlecenia. Pozwany wskazał, że zawarta pomiędzy stronami umowa w § 6 ust. 1 lit. a) przewiduje karę umowną w wysokości 0,3 % maksymalnej wartości umowy netto jedynie w przypadku zwłoki w wykonaniu przedmiotu umowy, a nie w przypadku każdego nieterminowego wykonania zlecenia. Opóźnienie w wykonaniu zlecenia powstało wyłącznie z przyczyn leżących po stronie powoda. Pozwany wskazał, że zlecenie w zakresie działki (...), działka (...), ul. (...), T4, działka (...), ul. (...) oraz (...), działka (...), ul. (...) do dnia dzisiejszego nie zostały zakończone, a to z powodu toczących się rozmów z Caritas Polska oraz nie zakończonego postępowania spadkowego, które umożliwiłyby pozwanemu zakończenie prac. Opóźnienie w wykonaniu zlecenia spowodowane było okolicznościami niezależnymi od pozwanego, w całości obciążającymi powoda. Pozwany w pismach z dnia 4 kwietnia 2012 r., 9, 22 i 29 maja 2012 r. szczegółowo wyjaśnił przyczyny niedotrzymania umownego terminu wskazując m.in. na brak materiałów z Ośrodka (...), konieczność sprostowania księgi wieczystej, konieczność przeprowadzenia służebności drogowych, występujące rozbieżności w dostarczonych przez powoda projektach zagospodarowania terenu, niewystarczające treści umów zawieranych pomiędzy powodem, a właścicielami nieruchomości, toczące się postępowania rozgraniczeniowe zlecone podmiotowi trzeciemu, które to braki spowodowały wstrzymanie robót. Pozwany w przedstawionych pismach dokonał dokładnego wyliczenia opóźnienia wynikającego z winy pozwanego. Co istotne, wykonanie tych czynności nie wchodziło w zakres zlecenia, którego przedmiotem było jedynie wykonanie określonych robót geodezyjnych. Pozwany podniósł, że nie posiadał umocowania do prowadzenia rozmów i zawierania porozumień, aneksów czy składania innych oświadczeń woli w imieniu powoda na rzecz właścicieli dzielonych nieruchomości. Upoważnienie nr (...) z dnia 30 czerwca 2011 r. wyraźnie wskazywało, że pozwany nie ma prawa podejmować w imieniu Zakładu (...) sp. z o.o. w M. zobowiązań i uzgodnień mogących rodzić skutki finansowe. Pozwany wskazał, że w związku z nieuregulowaną sytuacją prawną działek (...) i (...) powód w piśmie z dnia 28 września 2012 r. zadeklarował, iż podejmie decyzję w sprawie naliczania kar po wykonaniu całego zlecenia z dnia 20 czerwca 2011 roku, co jednoznacznie wskazuje, iż wprowadził pozwanego w błąd ponieważ pierwszą notę obciążeniową wystawił w dniu 24 maja 2012 r. Powód w trakcie naliczania kar umownych wprowadzał korekty do wystawionych zamówień. W kwestii nieukończenia w całości spornego zlecenia, pozwany informował powoda, że wykonanie podziałów działek oznaczonych jako (...) i (...) jest znacznie utrudnione z przyczyn niezależnych od pozwanego. Działka oznaczona jako T3 w pierwotnym projekcie była nieprawidłowo usytuowana, co skutkowało koniecznością wykonania kolejnych podziałów, co powód skorygował w przekazanej w dniu 28 września 2012 r. dokumentacji, a obecnie działka (...) jest przedmiotem procedury rozgraniczeniowej prowadzonej przez Urząd Miasta w M. na zlecenie niezależnego od pozwanego podmiotu. Działka (...) ze względu na nieuregulowany stan prawny związany z toczącymi się postępowaniami spadkowymi nie może być przedmiotem postępowania rozgraniczeniowego. Dodatkowo działka (...) ze względu na brak dostępu o drogi publicznej była przedmiotem porozumienia zawartego pomiędzy powodem a właścicielem nieruchomości obciążonej, które zostało zawarte dopiero w dniu 15 czerwca 2012 r., a więc po rozpoczęciu naliczania kar umownych. W związku z powyższym pozwany dwukrotnie wniósł o przedłużenie terminu wykonania prac, jednakże powód nie odniósł się do wniosków. Pozwany podniósł, że brak jest podstaw do naliczenia kar umownych od pozwanego, a to z uwagi na brak zawinięcia w

niedotrzymaniu przez niego terminu wykonania zlecenia, nadto powód nie wskazał początkowego terminu realizacji zlecenia, a także podniósł zarzut rażąco wygórowanej kary umownej.

Sąd ustalił co następuje:

Bezspornym jest, że w dniu 28 stycznia 2011 r. w (...) sp. z o.o. z siedzibą w M. zawarł z A. W. prowadzącym działalność gospodarczą pod firmą (...) usługi (...) z siedzibą w M. umowę nr (...), na mocy której powód zlecił pozwanemu wykonanie usługi polegającej na wykonaniu robót geodezyjnych na terenie gminy M. dla przedsięwzięcia inwestycyjnego pn. „Zapewnienie prawidłowej gospodarki wodno – ściekowej miasta M.” obejmujących podział nieruchomości, wznowienie i okazanie granic, rozgraniczenie nieruchomości wraz z podziałem nieruchomości, aktualizację mapy zasadniczej do celów projektowych, wydzielenie nieruchomości pod urządzenia infrastruktury technicznej. W § 1 strony ustaliły także, że zamawiający będzie każdorazowo zlecał wykonawcy wykonanie usługi w formie pisemnego zlecenia, a wykonawca będzie zobowiązany do wykonania prac w terminie 6 miesięcy licząc od dnia przesłania wykonawcy przez zamawiającego pisemnego zlecenia wykonania usługi. Z czynności odbioru wykonanych prac strony sporządzać będą każdorazowo protokół zdawczo – odbiorczy. W § 3 ust. 3 strony ustaliły, iż suma wartości zleconych w ramach umowy usług geodezyjnych w okresie trwania umowy nie może przekroczyć kwoty 50.000,00 zł netto. W § 6 ust. 1 a) strony ustaliły, że za zwłokę w wykonaniu przedmiotu zamówienia w stosunku do terminu wskazanego w § 1 ust. 3 w wysokości 0,3 % maksymalnej wartości umowy netto określonej w § 3 ust. 3 umowy, za każdy dzień zwłoki, licząc od terminu wskazanego przez zamawiającego.

Dowód: umowa (k. 7-11), formularz oferty (k.12).

W dniu 20 czerwca 2011 powód zlecił pozwanemu podział nieruchomości przeznaczonych pod budowę przepompowni/tłoczni w M. – oznaczonych w piśmie jako P7, P1, T5, T2, T3, T4, Px, Pz, P2, P4, P5, P6, (...). Wartość prac geodezyjno - kartograficznych i termin wykonania został określony w umowie nr (...).

Dowód: pismo (k.13).

W dniu 30 czerwca 2011 r. powód udzielił pozwanemu upoważnienia nr (...) do występowania w imieniu powoda o uzyskanie wymaganych uzgodnień i decyzji administracyjnych niezbędnych do wykonywania usług geodezyjnych na terenie Gminy M. obejmujących podział nieruchomości, wznowienie i okazanie granic, rozgraniczenie nieruchomości, aktualizację mapy do celów projektowych, wydzielenie nieruchomości pod urządzenia infrastruktury technicznej. Upoważniony nie był uprawniony do podejmowania w imieniu powoda zobowiązań i uzgodnień mogących rodzić skutki finansowe.

Dowód: upoważnienie (k. 88).

W zakresie realizacji umowy pozwany kontaktował się z pracownikiem powoda drogą telefoniczną i mailową. W ofercie przetargu nie wskazano jakich działek zlecenie będzie dotyczyć. Otrzymując zlecenie od powoda pozwany nie wiedział, że co do wskazanych w zleceniu działek nie został uregulowany stan prawny w księgach wieczystych. Co do poszczególnych działek podziały nieruchomości były wstrzymywane przez Urząd Miasta z powodu niewydawania odpowiednich decyzji. Pozwany podejmował próby przyspieszenia nieprzewidzianych wcześniej czynności m.in. poprzez ubieganie się o pozyskanie stosownych płatnych dokumentów ze Starostwa.

Dowód: zeznania świadka M. W. (k. 105-108), częściowo zeznania świadka J. K. (k. 108-111), zeznania A. W. (k.111-113).

Pozwany w pismach z dnia 4 kwietnia 2012 r., 9 maja 2012 r., 22 maja 2012 r. i 29 maja 2012 r. szczegółowo wyjaśnił przyczyny niedotrzymania umownego terminu wskazując m.in. na brak materiałów z Ośrodka (...), konieczność sprostowania księgi wieczystej, konieczność przeprowadzenia służebności drogowych, występujące rozbieżności w dostarczonych przez powoda projektach zagospodarowania terenu, niewystarczające treści umów zawieranych pomiędzy powodem, a właścicielami nieruchomości, toczące się postępowania rozgraniczeniowe zlecone podmiotowi

trzeciemu, które to braki spowodowały wstrzymanie robót. Pozwany w przedstawionych pismach dokonał dokładnego wyliczenia opóźnienia wynikającego z winy pozwanego.

Dowód: pisma (k. 60-71), informacja Naczelnika Wydziału (...) Mieniem (k.72, 73, 74), informacja Geodety Powiatowego (k. 75).

W dniu 24 maja 2012 r. powód wystawił na rzecz powoda notę obciążeniową nr (...) dot. L.dz. (...) tytułem kary umownej w wysokości 19.950,00 zł za zwłokę w wykonaniu przedmiotu zamówienia umowy nr (...) z dnia 28 stycznia 2011 r. – naliczenie częściowe za okres od 31 grudnia 2011 r. do 11 maja 2012 r. tj. 133 dni.

Dowód: nota obciążeniowa (k. 18).

W dniu 31 lipca 2012 r. strony podpisały protokół zdawczo odbiorczy na mocy którego pozwany przekazał powodowi dokumentację powstałą w wyniku realizacji zlecenia nr (...)1.30, (...) (...) – prawomocną decyzję zatwierdzającą projekt podziału działki nr (...) położonej przy ul. (...) (P6).

Dowód: protokół zdawczo – odbiorczy (k. 14), decyzja (k. 15).

Pismem z dnia 28 września 2012 r. powód poinformował stronę pozwaną, iż decyzje w sprawie okresu naliczania kar za przekroczenie terminu podjęcie po wykonaniu całego zlecenia, a w sprawie zadania (...) zwróci się do spadkobierców o podpisanie stosownej zgody.

Dowód: pismo (k. 76).

W dniu 19 grudnia 2012 r. pozwany ponownie poinformował powoda, iż prace zleczone dotyczące wydzielenia terenu pod przepompownię (...) oraz T3 nadal nie mogą zostać zakończone z przyczyn niezależnych od wykonawcy.

Dowód: pismo (k. 85).

W dniu 31 grudnia 2012 r. powód wystawił na rzecz powoda notę obciążeniową nr (...) dot. L.dz. (...) tytułem kary umownej w wysokości 12.150,00 zł za zwłokę w wykonaniu przedmiotu zamówienia umowy nr (...) z dnia 28 stycznia 2011 r. – naliczenie częściowe za okres od 12 maja 2012 r. do 31 lipca 2012 r. tj. 81 dni.

Dowód: nota obciążeniowa (k. 19).

Powód dokonał potrącenia wzajemnych należności:

- należność (...) faktura VAT nr (...) r. w wysokości 3.439,08 zł i należność (...) sp. z o.o. nota obciążeniowa nr (...) w wysokości 3.439,08 zł, tj. łącznie w skutek dokonanego potrącenia wierzytelności umarzają się co do kwoty 3.439,08 zł;

- należność (...) faktura VAT nr (...) w wysokości 7.768,68 i faktura VAT nr (...) w wysokości 8.597,70 zł, należność (...) sp. z o.o. nota obciążeniowa nr (...) w wysokości 16.366,38 zł, tj. łącznie w skutek dokonanego potrącenia wierzytelności umarzają się co do kwoty 16.366,38 zł ;

- należność (...) faktura VAT nr (...) w wysokości 3.439,08 i faktura VAT nr (...) w wysokości 1.719,54 zł, należność (...) sp. z o.o. nota obciążeniowa nr (...) w wysokości 144,54 zł i nota obciążeniowa nr (...) w wysokości 5.014,08 zł, tj. łącznie w skutek dokonanego potrącenia wierzytelności umarzają się co do kwoty 5.158,62 zł;

Dowód: pisma (k.20, 21, 22).

W dniu 3 lutego 2014 r. powód wezwał pozwanego do zapłaty m.in. kwoty 7.135,92 zł tytułem niezapłaconej noty obciążeniowej nr (...) z dnia 31 grudnia 2012 r. płatnej w dniu 31 grudnia 2012 r.

Dowód: wezwanie (k. 23).

W dniu 5 marca 2014 r. pozwany zwrócił się do powoda o przedłużenie terminu wykonania niezrealizowanych prac do dnia 31 marca 2014 r., informując, iż z uwagi na toczące się postępowanie spadkowe pozwany nie może zakończyć procedury podziału nieruchomości pod przepompownie (...).

Dowód: pismo (k. 87).

W dniu 25 marca 2015 r. pozwany wniósł o rozliczenie zawartej przez strony umowy, wskazując, iż wykonano 12 podziałów przekazanych protokołami zdawczo – odbiorczymi, a opóźnienie w wykonaniu zadań nie wynikało z winy wykonawcy.

Dowód: Pismo (k.89)

Poczynione w sprawie ustalenia faktyczne oparto o nie budzące wątpliwości, merytoryczne dokumenty znajdujące się w aktach sprawy. Brak było jakichkolwiek powodów, aby dowodom tym odmówić waloru rzetelności i prawdziwości.

Sąd dopuścił dowód z zeznań świadków M. W. i J. K. na okoliczność sposobu prowadzenia prac przez pozwanego, możliwości przyspieszenia prac, braku zawinienia pozwanego w nieterminowym spełnieniu świadczenia, ustnych ustaleń pomiędzy stronami dotyczących przesunięcia terminu, ustnych zapewnień powoda co do dopełnienia ciężących na nim czynności. Sąd obdarzył walorem wiarygodności zeznania świadków, uwzględniając je przy ustalaniu stanu faktycznego.

Sąd dopuścił dowód z przesłuchania stron na okoliczność istnienia i treści stosunku prawnego łączącego strony, wzajemnych rozliczeń i porozumień oraz zasadności kary umownej oraz co do miarkowania kary umownej, przy czym dowód ten ograniczył do przesłuchania pozwanego, albowiem za powoda nikt się nie stawił, pomimo prawidłowego wezwania i pouczenia. Sąd uznał zeznania pozwanego za szczere i przekonujące, czyniąc w oparciu o nie ustalenia stanu faktycznego.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo wytoczone w niniejszej sprawie przez Zakład (...) sp. z o.o. z siedzibą w M. przeciwko A. W. prowadzącemu działalność gospodarczą pod firmą (...) usługi (...) z siedzibą w M. nie zasługiwało na uwzględnienie.

Powód domagał się zasądzenia kwoty 7.135,92 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 1 stycznia 2013 r. do dnia zapłaty wskazując, że powód dopuścił się zwłoki w wykonaniu umowy nr (...).

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości wskazując, że opóźnienie w wykonaniu umowy nr (...) nastąpiło z przyczyn niezależnych od wykonawcy, a leżących po stronie powodowej.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że zgodnie z art. 483 § 1 k.c. można zastrzec w umowie, że naprawienie szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania niepieniężnego nastąpi przez zapłatę określonej sumy (kara umowna).

Kara umowna jest dodatkowym zastrzeżeniem umownym, które zgodnie z zasadą swobody umów może być wprowadzone do treści umowy, mając na celu wzmocnienie skuteczności więzi powstałej między stronami poprzez skłonienie strony zobowiązanej do ścisłego wypełnienia zobowiązania. Stanowi ona niejako gwarancję spełnienia świadczenia przez dłużnika. Zastrzeżenie kary umownej daje pewność wysokości odszkodowania i jednocześnie ułatwia i upraszcza jego dochodzenie. Dłużnik ma bowiem świadomość, jakie konsekwencje poniesie na skutek swojego zachowania niezgodnego z treścią zobowiązania. Zastrzeżenie kary umownej ułatwia i upraszcza dochodzenie odszkodowania, ponieważ strony, zastrzegając w umowie karę umowną, z góry ustalają wysokość odszkodowania za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania niepieniężnego z przyczyn, za które dłużnik odpowiada. Kara umowna ma w stosunku do zobowiązania charakter akcesoryjny, co oznacza, że jego nieważność lub bezskuteczność

czy wygaśnięcie na skutek następczej niemożliwości (art. 475 § 1 k.c.) pociąga za sobą zwolnienie dłużnika z obowiązku jej uiszczenia. Strony, decydując się na zastrzeżenie w treści umowy kary umownej, powinny precyzyjnie wskazać podstawę do jej naliczenia, np. nienależyte wykonanie, niewykonanie jednego ze świadczeń, wadliwość przedmiotu świadczenia, opóźnienie, zwłoka w wykonaniu świadczenia, i jednocześnie wskazać jej określoną wysokość albo kryterium jej odniesienia [Z. G., w: A. K. (red.), Kodeks cywilny, t. 3, 2010, komentarz do art. 483 k.c., pkt. 4]. Do przedmiotowo istotnych elementów zastrzeżenia kary umownej zalicza się określenie zobowiązania lub pojedynczego obowiązku, którego niewykonanie lub nienależyte wykonanie rodzi obowiązek zapłaty kary umownej (wyrok SN z dnia 17 grudnia 2008 r., I CSK 240/08, LEX nr 484667). W każdym razie, ilekroć w umowie zastrzegana jest kara umowna, strony powinny zatem precyzyjnie wskazać tytuł do jej naliczenia, na przykład nienależytego wykonania umowy lub jednego ze świadczeń, do których dłużnik jest zobowiązany, wadliwość przedmiotu świadczenia, opóźnienie lub zwłoka w wykonaniu świadczenia, wskazując przy tym jej określoną wysokość albo sztywne kryterium odniesienia czy wskazanie podstaw do finalnego określenia jej wysokości (wyrok SN z dnia 15 listopada 2012 r., V CSK 515/11, LEX nr 1276233). Zastrzeżenie w umowie kar umownych sprawia, że w każdym wypadku nienależytego wykonania lub niewykonania zobowiązania bez znaczenia dla powstania obowiązku ich zapłaty są przyczyny, które spowodowały naruszenie obowiązków ciążących na dłużniku stosownie do treści zobowiązania. Wierzyciel dla realizacji przysługującego mu roszczenia o zapłatę kary umownej musi wykazać istnienie i treść zobowiązania łączącego go z dłużnikiem, a także fakt niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania (wyrok SN z dnia 27 czerwca 2000 r., I CKN 791/98, LEX nr 50891; wyrok SN z dnia 7 lipca 2005 r., V CK 869/04, LEX nr 150649; wyrok SN z dnia 9 lutego 2005 r., II CK 420/04, LEX nr 301769).

Mimo automatyzmu w przedmiocie konieczności zapłacenia kary umownej w razie wystąpienia okoliczności uzasadniających jej naliczenie przyjąć trzeba, że w pewnych sytuacjach dłużnik będzie zwolniony od obowiązku jej zapłaty. Skoro przesłanką uzasadniającą zwolnienie dłużnika z odpowiedzialności z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania jest wykazanie, że przyczyną takiego stanu rzeczy są okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi, to przyjąć trzeba, że analogiczne zasady obowiązują w odniesieniu do omawianego dodatkowego zastrzeżenia umownego. Dłużnik zatem będzie zwolniony z obowiązku zapłaty kary umownej, jeżeli wykaże, że przyczyną niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania uzasadniające naliczenie kary umownej są okoliczności, za które nie ponosi odpowiedzialności (W. Czachórski, *Zobowiązania*, 2009, s. 350; Z. Radwański, A. Olejniczak, *Zobowiązania*, 2012, s. 345; T. Wiśniewski (w:) G. Bieniek, *Komentarz*, t. I, 2011, s. 800). Zakres odpowiedzialności z tytułu kary umownej pokrywa się z zakresem ogólnej odpowiedzialności kontraktowej dłużnika z art. 471 k.c., gdy od przewidzianego tym przepisem odszkodowania kara umowna różni się tylko tym, że przysługuje ona niezależnie od poniesionej szkody (wyrok SA w Białymstoku z dnia 21 sierpnia 2013 r., I ACa 334/13, LEX nr 1366054). Za dopuszczalne uznać należy zastrzeżenie w umowie uprawnienia wierzyciela do żądania kary w wypadku, gdy przyczyną niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania są okoliczności niezawinione przez dłużnika.

Natomiast zgodnie z art. 484 § 1 k.c. w razie niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania kara umowna należy się wierzycielowi w zastrzeżonej na ten wypadek wysokości bez względu na wysokość poniesionej szkody. Żądanie odszkodowania przenoszącego wysokość zastrzeżonej kary nie jest dopuszczalne, chyba że strony inaczej postanowiły. W § 2 k.c. wskazano, że jeżeli zobowiązanie zostało w znacznej części wykonane, dłużnik może żądać zmniejszenia kary umownej; to samo dotyczy wypadku, gdy kara umowna jest rażąco wygórowana.

Przyczynienie się wierzyciela do powstania okoliczności uzasadniających obciążenie dłużnika karą umowną musi być, na zarzut dłużnika, uwzględnione przez sąd i prowadzić do zmniejszenia kary umownej. Nie ma przy tym decydującego znaczenia, czy dłużnik w takiej sytuacji powoła się na art. 484 § 2, czy na art. 362 w zw. z art. 471, strona bowiem obowiązana jest jedynie powołać podstawę faktyczną swojego zarzutu, a o zastosowaniu prawa decyduje sąd (wyrok SN z 9 października 2003 r., I CK 137/2002, LexisNexis nr (...), MoP 2007, nr 10, s. 569). Przesłanki obowiązku zapłaty kary umownej są określane przez pryzmat ogólnych zasad kontraktowej odpowiedzialności odszkodowawczej, przy czym stosownie do art. 484 § 1 k.c. kara umowna należy się wierzycielowi w zastrzeżonej na ten wypadek wysokości bez względu na wysokość poniesionej szkody. Z przepisu art. 471 k.c. wynika domniemanie, iż nie wykonując

lub nienależycie wykonując zobowiązanie, dłużnik działa w sposób zawiniony. Oznacza to, że również w przypadku dochodzenia przez wierzyciela odszkodowania z powołaniem się na kary umowne, dłużnik może się uwolnić od obowiązku zapłaty kary umownej, jeżeli wykaże, iż niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania jest następstwem okoliczności, za które nie ponosi odpowiedzialności. (wyrok SA w Krakowie z dnia 25 czerwca 2015 r. I ACa 453/15). Nadto jeśli idzie o przesłankę zmniejszenia kary umownej w postaci jej rażącego wygórowania, to ustawodawca nie sprecyzował kryteriów istotnych dla oceny rażącego wygórowania kary umownej. Wskazuje się, że ocena wysokości kary umownej w kontekście jej rażącego wygórowania może być dokonywana na podstawie takich kryteriów jak stosunek pomiędzy wysokością kary umownej a wartością całego zobowiązania głównego, stosunek wartości kary umownej do wartości świadczenia spełnionego przez dłużnika z opóźnieniem, porównanie wartości kary umownej z wartością szkody powstałej po stronie wierzyciela wskutek niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania. Pamiętać przy tym należy, że instytucja kary umownej należy do praw tzw. sędziowskich, stąd też do sądu należy wybór kryteriów, na podstawie których poddaje on kontroli wysokość kary umownej. Jak się wskazuje w orzecznictwie: oceny, czy kara w danym przypadku jest rażąco wygórowana w rozumieniu art. 484 § 2 k.c. należy dokonać w kontekście całokształtu okoliczności sprawy, a zatem uwzględniając przedmiot umowy, okoliczności, na jakie kara umowna została zastrzeżona, cel tej kary, sposób jej ukształtowania, okoliczności, w jakich doszło do sytuacji uzasadniającej naliczenia kary, wagę i zakres nienależytego wykonania umowy, stopień winy, charakter negatywnych skutków dla drugiej strony itp. (tak SA w Szczecinie w wyroku z dnia 24 kwietnia 2014 r. sygn. akt I ACa 26/14 LEX Nr 1466927). Do miarkowania przez sąd kary umownej konieczne jest zgłoszenie konkretnie sprecyzowanego przez dłużnika żądania, wskazującego na fakty, które pozwolą ocenić przesłankę rażącego wygórowania kary (wyrok SA w Warszawie z dnia 15 maja 2015 r. VI ACa 1937/13)

Bezspornym w niniejszej sprawie było, że strony zawarły umowę nr (...), gdzie § 3 ust. 3 strony ustaliły, iż suma wartości zleconych w ramach umowy usług geodezyjnych w okresie trwania umowy nie może przekroczyć kwoty 50.000,00 zł netto. Z kolei w § 6 ust. 1 a) strony ustaliły, że za zwłokę w wykonaniu przedmiotu zamówienia w stosunku do terminu wskazanego w § 1 ust. 3 w wysokości 0,3 % maksymalnej wartości umowy netto określonej w § 3 ust. 3 umowy, za każdy dzień zwłoki, licząc od terminu wskazanego przez zamawiającego. W związku z niewykonaniem przez pozwanego w terminie zlecenia, powód wystawił na rzecz pozwanego dwie noty obciążeniowe nr (...) i nr (...), a nadto dokonał potrącenia wierzytelności. Sąd dokonując analizy materiału dowodowego miał na uwadze okoliczność, iż pozwany wykonał 12 z 13 zleconych zadań. Sąd jednocześnie musiał mieć w polu widzenia, że strona pozwana wielokrotnie zgłaszała powodowi napotkane trudności w wykonaniu zlecenia, co bezsprzecznie miało wpływ na termin realizacji zobowiązania. Pozwany w pismach z dnia 4 kwietnia 2012 r., 9 maja 2012 r., 22 maja 2012 r. i 29 maja 2012 r. szczegółowo wyjaśnił przyczyny niedotrzymania umownego terminu wskazując m.in. na brak materiałów z Ośrodka (...), konieczność sprostowania księgi wieczystej, konieczność przeprowadzenia służebności drogowych, występujące rozbieżności w dostarczonych przez powoda projektach zagospodarowania terenu, niewystarczające treści umów zawieranych pomiędzy powodem, a właścicielami nieruchomości, toczące się postępowania rozgraniczeniowe zlecone podmiotowi trzeciemu, które to braki spowodowały wstrzymanie robót. W zakresie realizacji umowy pozwany kontaktował się z pracownikiem powoda drogą telefoniczną i mailową. Faktem jest, że w ofercie przetargu nie wskazano jakich działek zlecenie będzie dotyczyć. Otrzymując zlecenie od powoda pozwany nie wiedział, że co do wskazanych w zleceniu działek nie został uregulowany stan prawny w księgach wieczystych. Co do poszczególnych działek podziały nieruchomości były wstrzymywane przez Urząd Miasta z powodu niewydawania odpowiednich decyzji. Niemniej jednak pozwany podejmował próby przyspieszenia nieprzewidzianych wcześniej czynności m.in. poprzez ubieganie się o pozyskanie stosownych płatnych dokumentów ze Starostwa. Powyższe potwierdzili przesłuchiwani w sprawie świadkowie M. W. i J. K.. Pozwany wielokrotnie informował powoda, iż prace zlecone dotyczące wydzielenia terenu pod przepompownię (...) oraz T3 nie mogą zostać zakończone z przyczyn niezależnych od wykonawcy. W ocenie Sądu powód miał świadomość, iż zlecone prace nie zostaną zakończone w terminie, a to z uwagi na okoliczności niezależne od pozwanego. Pozwany zawierając umowę nie miał przecież świadomości, że co do działek objętych późniejszym zleceniem nie został uregulowany stan prawny. Zdaniem Sądu przyczyną niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania uzasadniająca naliczenie kary umownej są okoliczności, za które pozwany nie ponosi odpowiedzialności

Na marginesie wskazać należy, że artykuł 484 § 2 k.c., dopuszczając zmniejszenie kary umownej w razie, gdy jest ona rażąco wygórowana, nie wskazuje w stosunku do czego należy odnosić "rażące wygórowanie" tej kary. W doktrynie zwrócono uwagę na różne możliwości. Zagadnienie to znalazło wyraz także w orzecznictwie. Na przykład w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 1980 r., I CR 229/80 (OSNCP 1980, nr 12, poz. 243) wyrażony został pogląd, według którego o tym, czy w danym wypadku można mówić o karze umownej rażąco wygórowanej, nie może sama przez się decydować jej wysokość przyjęta procentowo w określonym akcie prawnym, lecz przede wszystkim stosunek, w jakim do siebie pozostają dochodzona kara i spełnione z opóźnieniem świadczenie dłużnika. W wyroku z dnia 14 lipca 1976 r., I CR 221/76 (OSNCP 1977, nr 4, poz. 76) Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, że kryterium dla oceny, czy kara umowna jest rażąco wygórowana, stanowi wysokość szkody poniesionej przez wierzyciela. Na takim też stanowisku stanął Sąd Apelacyjny w zaskarżonym wyroku. W doktrynie zasadnie zwrócono uwagę, że nawet kara umowna równa wysokości szkody może być rażąco wygórowana, jeżeli nadmiernie przekracza sumę, która należałaby się wierzycielowi z tytułu odszkodowania dochodzonego na zasadach ogólnych. Poza tym omawiane kryterium nie pozwala na uwzględnienie funkcji represyjnej kary umownej, gdyż dotkliwość represji uzależnia od jednej okoliczności - wysokości szkody, podczas gdy powinno się brać pod uwagę inne jeszcze okoliczności. Dlatego jako najważniejsze kryterium zmniejszenia kary umownej jako rażąco wygórowanej, wskazywana jest wysokość odszkodowania, które należało by się wierzycielowi na zasadach ogólnych. Możliwe wówczas jest m.in. uwzględnienie przyczynienia się wierzyciela do powstania lub zwiększenia szkody (art. 362k.c.). Należy dodać, że wobec tego, że przesłanką kary umownej jest wina dłużnika, przy rozpatrywaniu zmniejszenia kary umownej należy mieć na uwadze stopień tej winy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 1972 r., I CR 458/71, OSNCP 1972, nr 9, poz. 160).

Zatem biorąc pod uwagę wyżej poczynione rozważania, Sąd uznał, że dochodzone przez powoda roszczenie nie jest zasadne i dlatego oddalił powództwo w całości.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. zgodnie z którym strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu). Na łączną kwotę kosztów postępowania złożyły się kwoty: 17,00 zł tytułem opłaty od pełnomocnictwa, 1200,00 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego ustalona zgodnie z §6 pkt. 5 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z dnia 3 października 2002 r. ze zm.).

SSR Jolanta Brzęk